

Amsterdam Public Health
research institute

Angst doorbreken met schematherapie

Dr. Anna Muntingh, klinisch psycholoog en senior onderzoeker & Eline Eigenhuis, klinisch psycholoog/senior schematherapeut en onderzoeker
Amsterdam UMC / GGZ inGeest | 13-06-2024

Schematherapie bij angst: rationale

- Effectief bij persoonlijkheidsstoornissen ^{1 2 3}
- Rationale: onderliggende maladaptieve schema's / persoonlijkheidskenmerken staan behandelresultaat in de weg ^{4 5 6}

1. Bamelis et al. Results of a multicenter randomized controlled trial of the clinical effectiveness of schema therapy for personality disorders. *The American journal of psychiatry*, 171(3), 305-322. 2014.
2. Taylor et al. Does schema therapy change schemas and symptoms? A systematic review across mental health disorders. *psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 2017.
3. Jacob & Arntz. Schema therapy for personality disorders-A review. *International Journal of Cognitive Therapy*. 2013.
4. Sunde et al. Early maladaptive schemas impact on long-term outcome in patients treated with group behavioral therapy for obsessive-compulsive disorder. *BMC Psychiatry*. 2019;19(1):318.
5. Thiel et al. The prediction of treatment outcomes by early maladaptive schemas and schema modes in obsessive-compulsive disorder. *BMC Psychiatry*. 2014;14:362.
6. Hovenkamp-Hermelink J, et al. Predictors of persistence of anxiety disorders across the lifespan: a systematic review. *The lancet. Psych*. 2021;8(5),428-443

Schematherapie bij (chronische) angst veelbelovend

- Observationele studies: schematherapie is veelbelovend ^{1 2 3 4}
- Onderzoek bij non-responders (angststoornissen, OCD, PTSS). Na SFT: psychisch functioneren, schema's en modi verbeteren ^{1 2 3 4}

1. Thiel N, Jacob GA, Tuschen-Caffier B, et al. Schema therapy augmented exposure and response prevention in patients with obsessive-compulsive disorder: Feasibility and efficacy of a pilot study. *J Behav Ther Exp Psychiatry*. 2016;52:59-67.
2. Peeters N, Stappenbelt S, Burk WJ, van Passel B, Krans J. Schema therapy with exposure and response prevention for the treatment of chronic anxiety with comorbid personality disorder. *Br J Clin Psychol*. 2021;60(1):68-76.
3. Remmerswaal KCP, Cnossen TEA, van Balkom AJLM, Batelaan NM. Schema therapy with cognitive behaviour day-treatment in patients with treatment-resistant anxiety disorders and obsessive-compulsive disorder: an uncontrolled pilot study. *Behav Cogn Psychother*. 2023;51(2):174-179.
4. Peeters N, van Passel B, Krans J. The effectiveness of schema therapy for patients with anxiety disorders, OCD, or PTSD: A systematic review and research agenda. *Br J Clin Psychol*. 2022;61(3):579-597. doi:10.1111/bjc.12324

Schema's bij paniekstoornis

Autonomie

- Kwetsbaarheid voor z/g
- Verstremgeling
- Afhankelijkheid
- Mislukking

Zelfexpressie

- Zelfopoffering
- Erkenning zoeken
- Onderwerping

Realistische grenzen

- Zich rechten toe eigenen
- Onvoldoende zelfcontrole

Spontaniteit en spel

- Negativisme
- Bestraffende houding
- Emotionele geremdheid
- Extreem hoge eisen

Verbondenheid en veiligheid

- Verlating
- Emotioneel tekort
- Sociaal isolement
- Minderwaardigheid
- Misbruik

Bär, Bär, Rijkeboer & Iobbestael. Early Maladaptive Schemas and Schema Modes in clinical disorders: A Systematic review. Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice (2023), 716-747, 96(3).

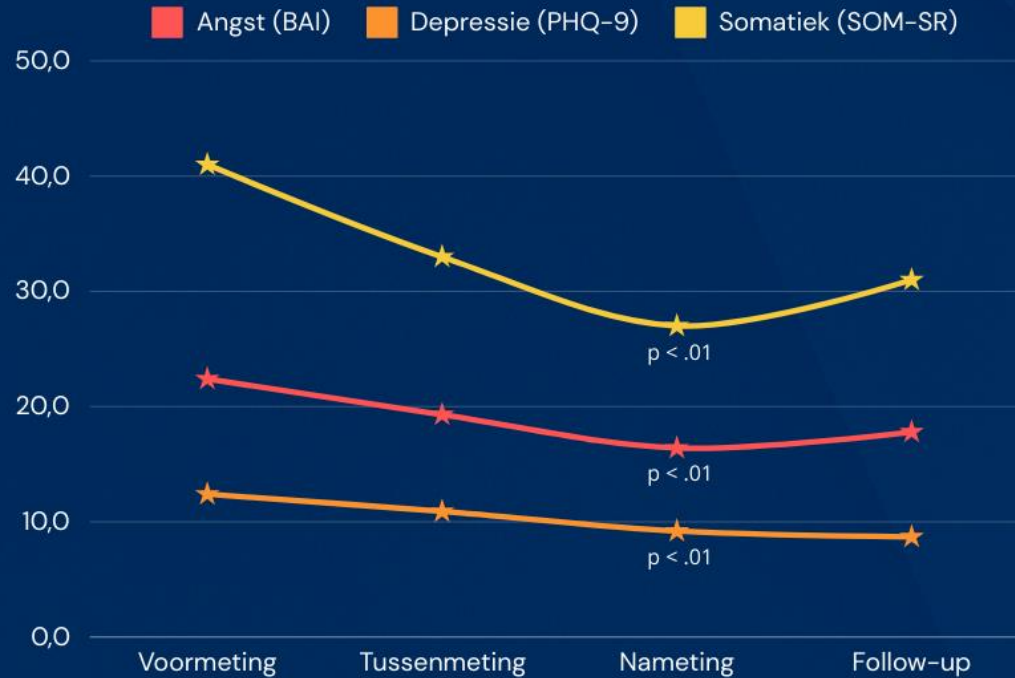

Groep schematherapie bij angst GGZ inGeest

- Format:
 - 6 sessies introductiegroep (angst/depressie/psychosomatiek)
 - 30 sessies vervolggroep angst van 2 uur, elke 10 sessies stromen er cliënten in/uit
 - onderdeel exposure/schemadagboeken
 - onderdeel experiëntiële oefeningen
- Onderzoek:
 - Klachtenlijsten, YSQ en SMI, zelfvertrouwen en functioneren
 - Haalbaarheid: drop-out en tevredenheid

SCHEMATHERAPIEGROEP BIJ ANGST, DEPRESSIE EN PSYCHOSOMATIEK (N=79)

Daarnaast significante verbetering op zelfvertrouwen, functioneren, schema's en modi

SCHEMATHERAPIEGROEP BIJ ANGST (N=29)

Angst (BAI)

Implicaties voor klinische praktijk

- Disfunctionele schema's lijken een rol te spelen in het onvoldoende opknappen / onderhouden van angstklachten
- Aanwijzingen dat schematherapie helpend kan zijn voor therapieresistente angst
- Blijkt haalbaar: patiënten & therapeuten willen meedoen en zijn tevreden

Is er dan nog onderzoek nodig?

- Schematherapie staat nog niet in de richtlijn angst!
- Er is niet eerder een RCT gedaan naar schematherapie bij angst
- Onduidelijkheid over kosteneffectiviteit

PADOLA

PATRONEN DOORBREKEN BIJ LANGDURIGE ANGST

Pro Persona
geestelijke gezondheidszorg

- **Design:** Randomized controlled trial, 5 GGZ-instellingen en 172 cliënten
- **Doelgroep:** volwassen cliënten (18-65) met een primaire angststoornis die onvoldoende baat hebben gehad bij CGT en/of medicatie (in ieder geval CGT gedaan > 8 sessies, liefst allebei geprobeerd)
- **Interventiegroep:** individuele schematherapie met behandelprotocol specifiek voor schematherapie bij angst, max. 40 sessies
- **Controlegroep:** gebruikelijke zorg (=alles wat we normaal gesproken bieden, behalve schematherapie)
- **Uitkomsten (verwacht 2029):** angstklachten, algemene psychische klachten, kwaliteit van leven, herstel, kosten voor zorg en maatschappij, tevredenheid, adverse effects

Casusbeschrijving Marieke

- Vrouw, 30 jaar
- Dochter van 1
- Paniekstoornis eerder behandeld met CGT en medicatie; onvoldoende effect
- Verlating door vader

Modusmodel Marieke

Schema top 3:

1. Meedogenloze normen
2. Verlating/instabiliteit
3. Zelfopoffering

Demonstratie 1

- Interview met de dwangmatige overcontroleerder
 - Onderzoeken ontstaan (begrip)
 - Valideren
 - Onderzoeken voor- en nadelen
 - Ruimte maken voor gezonde volwassene

Demonstratie 2

- Zorgen voor kwetsbare/bange kind
 - Laten uiten van angsten, onzekerheden, emoties
 - Oefenen met gezond volwassen gedrag om kwetsbare kind te troosten
 - 1. erkennen en valideren van gevoel
 - 2. ontkrachten van negatieve overtuigingen
 - 3. hoop geven voor de toekomst

Oefenen (zie handouts)

- Vorm groepjes van 3 (therapeut, cliënt, observator)
- Maak een keuze in wat je wilt oefenen (interview met een beschermermodus OF stoelnoefening zorgen voor kwetsbaar kind)
- 15 minuten oefenen
- 5 minuten nabespreken in je groepje
- 5 minuten nabespreken plenair

Blijde kind oefening

<https://www.youtube.com/watch?v=MVX1ntWHmP0>

PADOLA

PATRONEN DOORBREKEN BIJ LANGDURIGE ANGST

Onderzoeksgroep PaDoLA

- Mw. **Bibi Schut**, onderzoeksassistente (promovendus vanaf september 2024) Amsterdam UMC
- Mw. dr. **Anna Muntingh**, Klinisch Psycholoog / senior onderzoeker Amsterdam UMC/GGZ inGeest (projectleider):
a.muntingh@ggzingeest.nl
- Mw. dr. **Neeltje Batelaan**, psychiater / UHD Amsterdam UMC / GGZ inGeest
- Dhr. prof. dr. **Arnoud Arntz**, emeritus hoogleraar klinische psychologie UvA, supervisor schematherapie
- Mw. dr. **Willemijn Scholten**, GZ-psycholoog/psychotherapeut, senior onderzoekers Amsterdam UMC/GGZ inGeest
- Mw. dr. **Julie Krans**, assistant professor in clinical psychology, Radboud University / Senior researcher, Pro Persona Overwaal, Guest professor in clinical psychology, KU Leuven
- Dhr. Prof. dr. **Koen Schruers**, professor in Mechanisms of Affective Disorders, Maastricht University (Mede-aanvrager)
- Mw. dr. **Leona Hakkaart-van Roijen**, associate professor economic evaluations in health care, project member (Mede-aanvrager)
- Mw. dr. **Femke van Nassau**, senior researcher in implementation science, Amsterdam UMC (Mede-aanvrager)
- Ervaringsdeskundigen Angst Dwang en Fobie Stichting

Eline Eigenhuis, klinisch
psycholoog/ onderzoeker
Amsterdam UMC / GGZ inGeest
e.eigenhuis@ggzingeest.nl

Anna Muntingh, klinisch psycholoog/senior
onderzoeker
Amsterdam UMC / GGZ inGeest
a.muntingh@ggzingeest.nl

Tekeningen: ©Jente de Jong
(kenschetser.com)

GGZ
inGeest

